

A kerítésen túl

Valamelyik nap, újságolvasás közben megakadt a szemem egy apróhirdetésen. Már nem emlékszem, albertet kint a néhány sor, vagy valami használt holmit. Ami megragadott, a végére írt cím volt: Csáktornyai utca.

Letettem az újságot; váratlanul élesen, mintha csak tegnap lett volna, feltűnt előttem a kedves kis szegedi utca, ahol születtem... Igen, ahogy megünnélfel a városból, a kettes kórháznál balra kell fordulni. Aztán néhány lépés, és ott áll nagymama háza. Négy-éves koromig a földi paradicsomot jelentette számomra, ez a házikó üvegezett verandájával. Az ablakokon alig lehet kilátni, mert szívós, erős indáival mindent befönt a repkény, egészen az ereszcsonnákig kigyózza. Hűvösebb napokon nem lehetett kint játszani a kertben, mert a nagymama éles, pattogó hangján beparancsolt. Ilyenkor ültem az ablak előtti kis számolyon és képzelődtem. Azt játszottam, hogy az óceán mélyén vagy, vízinövények vesznek körül; a kis helyiség a maga titkos zöld fülhélyével tényleg olyan volt, mint egy víz alatti világ.

Aztán, ha sütött a nap, várt kedvenc helyem, a kert. Szerettem a nagy virágú hófehér margarétákat, az igénytelen, sokszínű hajnalikát. A kerítés mellett húzódtak a málnabokrok. Oh, de gyakran megsabdalták a ruhámat, amint illatos gyümölcsükért kapaszkodtam. Egyszer rájöttem, hogy a kerítéspalánkot tartó szög meglazult. Sikertől félrehúzni a deszkát és éppen akkora nyílás támadt, hogy át-bújhattam a szomszédos kertbe. Féltékeny lépdeltam, amikor idegen hangokat hallottam a közelben. Összeszedtem minden bátorságomat, s a hangok irányába tekintettem.

— Hé, te meg hogy kerülés ide? — csattant a kérdés. Összerezzenem, majd felnéztem: egy öreg bácsi állt ott, sétatábla támaszkodva. Nagyon megijedtem, sírásra görbülő szájjal, szótlanul álldogáltam, vártam, mi lesz most.

De ekkor megérkezett a mentőangyal.

— Ugyan, ne rémiszd már szegénykét, látod szinte reszket! — szólalt meg egy néni, aki kicsit odébb, nádfonatú karosszékben üldögélt, nagy gesztenyefa lombjai alatt. Kézimunkáját lassan ölébe tette. Odahívott, megfogadta, összekötölte

hajamat, helyreigazította félrecsúszott masnimat, leporolta köténykémet. Közben lágy, kedves hangján egyre kérdezte: — Hogy hívnak?

Lássan nekibátorodtam, válaszoltam és közben szemügyre vettem, hova is kerültem. Addig azt hittem, a mi kertünk a legszebb, de most szemem-szám elállt a csodálkozástól. Amit itt láttam: szépen rendbetartott virágágyak, gyümölcsfák, közepon rózsbokrok, karcsú törzsűkkel díszes pálcikákra támaszkodva, s a pálcák-on színes üvegöbök. Odateleptem az anyóka mellé, hallgattam szavait, de szemem ide-oda pislogott, nem tudva betelni ezzel a mesés világgal.

Aztán mindennap átlátogattam a kerítésen át Vilma néniékhöz. Mindig szomorú volt, de ha megszólalt, hangja melegen simogatót, s a gyereksztón — ami csatlakoztatlanul megérzi, ki a jó barát — naponta vonzott hozzá. A férje is öreg volt, de szálfagegyenesen járkált kertjében. Nyers, pattogó szavakkal szólt minden-kehez, a feleségéhez, hozzám, a lábához döngölődő hamuszürke macskához.

Nagymamám gyanakodott is, meg egyre csodálkozott, hogy én mennyire megjavultam. Nem tudta, hova tűnök délutánonként, s amikor órák múltán előkerülök, még csak el sícs szakadva a ruhám, nem fűródött tövis a talpamba, ahogyan azelőtt. De én senkinek nem beszéltem a kerítésen túli világról. Remek érzés volt, hogy nekem már igazi titkom van.

Egyszer, vasárnapi ebéd közben beszélgettek a felnőttek. Nagymama méltatlankodva mondta:

— De egy kemény akaratú ember ez a Komlósi szomszéd. Nem enged egy fikarcnyit sem abból, amit egyszer kimondott. Kitagadta azt a szerencsétlen lányát, mert nem az ő szája szerint ment férjhez. Pedig úgy hallottam, már gyerekek is van. De az öreg előtt, ki sem szabad ejteni a lánya nevét. Szegény asszony meg csak sóhajtozik, emésztí magát az egyetlen lánya miatt. De furcsa emberek vannak!

— Az ő dolguk, mama — mondta két kanál leves közt az apám, aztán nem is beszéltek többet erről. Négy-éves eszemmel nem tudtam egészen pontosan, miről van szó. Csak azt hámoztam ki a szavak mögül, hogy Vilma néniékhöz is van valahol

egy unokája. Egy olyan gyerek, mint én, és nem enged, hogy lássa, hogy megigazítsa rendetlen ruháját.

Ettől kezdve még többször üldögéltem a nádfonatú karosszék mellett, mint ha ezzel vigasztalni akarhatam volna szegény anyókat.

Hamarosan elköltöztünk a nagymamától, beljebb a lármás, forgalmas városba. Sírva búcsúztam Vilma nénitől. Nehéz volt a válás. Még az öreg Komlósi bácsi is adott egy cuppanós pusztit szűrés bajuszával.

Az új lakás sokkal tágasabb volt, kényelmesebb, modernebb. De az én csodálatos kertemet semmi nem tudta pótolni. Álmomban még hosszú ideig a régi kedves helyeken jártam. Ilyenkor arra ébredtem, hogy könnyes a párnám.

Nagymama sűrűn eljött hozzánk. Egyszer lelkendezve újságolta:

— Komlósiék eladták a házat, meg a kertet. Kibé-
külték a lányukkal, odaköltöznek hozzá.

Aztán nevetve fordult felém a nagymama, s közben tréfásan megfenyegetett új-jával:

— Hát te kis betyár! Nem is mondtad nekem, hogy ismered őket. Most már sejtem, miért voltál órákig a kertben. Mindig attól féltél, valami rosszban sántikálsz. Mielőtt elutaztak volna, átjött hozzáam Komlósiné. Nagyon elcsodálkoztam, mert nemigen álltak azok szóba senkivel. Szóval átjött és ezt a tábla csokoládét hozta azzal, hogy adjam oda nek-
ked...

Zizegve földre hullt az újság. Felidámtam. Ennyi mindent juttatott eszembe egy utca neve. Egy utcáé, ahol születtem. Több mint húsz éve nem jártam arra. Tegnap kíváncsiságból villamosra ültem, hogy szétnézzek, vajon milyennek látom most a gyermekkori csodavilágot.

Öszintén szólva, alig találtam oda, csupán az utca nevét jelző tábla maradt változatlan. Jobbfelől négyemeletes épületekből álló tömböt láttam. Ahol egykor Vilma néniék háza volt, most hatalmas földgyalú egyengette a talajt.

Szép, szép és az építkezés, de egy kicsit összeszorult a szívem. Jobb, ha most visszsaforodok. Hadd éljen úgy tovább bennem ez a táj, ahogy gyermekszemem érzékelte: gyönyörűen, csodálatos titkokkal.

Bán Katalin

A moszkvai csata harmincadik évfordulójára

1941—1942 őszén és telén hatalmas ütközet bontakozott ki a Szovjetunió fővárosa, Moszkva körzetében. Ez a csata a második világháború egyik legnagyobb katonai eseménye volt. A Vörös Hadsereg hősi védekezés után elsőpró erejű ellentámadással szétverte és messze hátravetette Moszkva falaitól Hitler legjobb haderít. Az ellenséges hadak megsemmisítésében jelentős részt vállaltak a népi ellenállók: a partizánok.

Összhangban a hadsereggel

A szovjet fővárost fenyegető halálos veszedelem idején Moszkva egész lakossága fegyvert ragadott a hitleri hordák ellen. Mindenütt önkéntes munkaszázadok, partizánalakulatok és diverziós csoportok alakultak, amelyek bekapcsolódtak az ellenséggel folytatott elkeseredett küzdelembe.

A Moszkva környéki partizánharcokra jellemző volt a hadműveletek állandó koordinálása a népi ellenállók és a Vörös Hadsereg reguláris alakulatai között. A Moszkvát a legdöntőbb frontszakaszon, Volokamszki irányában védelmező 16. hadsereg katonáival a leg-szorosabb együttműködésben harcoltak a lotosinói, az osztasevói, a ruzai, a volokamszki és az isztrai körzet partizánosztagai. A partizánok számtalan esetben hajtottak végre rajtaütéseket az ellenség hátában, megrongálták szállítási vonalaikat, felderítésekét végezték, megsemmisítették a hitleri szállító kisebb helyőrségeit. Közismert például az Ugodszkij Zavodi hadművelet, amelyet négy egyesült partizánalakulat és a Vörös Hadsereg egységei közösen hajtottak végre. November 23-áról november 24-re virradó éjszaka V. A. Karaszjev és M. A. Gurjanov parancsnokságával a partizánok váratlan és merész csapással szétverték a 12 német hadtest vezérkarát.

A volokamszki országuton

Az egész megszállt Moszkva környékét visszhangzott a bátor robbantó partizán, Ilja Kuzin nevével. Ilja Kuzin az egyik partizánalakulat gárdista csoportját vezette. Ez a csoport azt a feladatot kapta, hogy az ellenség hátában tartsa ellenőrzés alatt a főközlekedési utat, és ne engedjen át egyetlen tály-

kocsi üzemanyagot se. Kuzin és bajtársai becsülettel teljesítették a parancsot. A volokamszki országúton napokig lángoltak a partizánok által felgyújtott benzines tartályok.

Az osztasevói partizánok harci sikere a jól megszer-
vezett felderítés eredményeként jöhetett létre. A csapat legbátrabb felderítője két komzomolista, Vologya Koljadov és Tolja Sumov volt. Mindketten hősi halált haltak, mint a legendás hős, Zója Koszomgyemjanszkaja.

A Moszkva környéki partizánok hőstettei között dicső helyet foglal el az az ellenség hátszágában tevékenykedő bátor leánycsoport, amelyet Jelena Koleszova vezetett, aki a háború előtt a 47. számú moszkvai középiskola úttörővezetője volt.

Aljosa atamán

A géppisztollyal, gránátokkal és gyújtópalackokkal felfegyverzett lányok többször is keresztülvágtak a frontvonalon és csodával határos tetteket hajtottak végre a front mögötti ellenséges területeken. Jelena Koleszovát páratlan bátorságáért, vakmerőségéért és találgatónyságáért társnői Aljosa atamánnak nevezték el. Ez a név hamarosan megjelent a németek falragaszain, amelyek Aljosa atamán kiadására szolgáltatták fel a lakosságot. Jelena Koleszova fejére hatalmas összegű vérdíjat tűztek ki.

Az ellenség minden igyekezete hiábavalónak bizonyult, hogy leszámojanak Jelena Koleszovával és társnőivel. Végrehajtották, amit hazafias kötelességük megkívánt.

A Moszkva környékén folyó partizánharcokban 41 partizánosztág és 377 diverziós csoport vett részt, együttesen több tízezres létszámmal. Harci tevékenységüket a kommunista párt tizenkét illegális körzeti bizottsága és a területi vezérkar irányította, amelynek mintegy száz partizánbázist sikerült létrehozni a sűrű rengetegben. A Moszkva környéki partizánok és diverziós csoportok 1941 októbere és 1942 januárja között hazafias kötelességük teljesítése során több mint 17 ezer fasisztát semmisítettek meg. Lelőttek 6 repülőgépet, 22 tankot és páncélkocsit, megsemmisítettek 34 löszerrak-
tárt, kisiklattak 5 vonatot, felrobbantottak 35 hidat, 1034 helyen átvágták a tele-

fon- és távírvonalakat, aláaknáztak 81 utat...

Elismerés a hősöknek

A haza méltóképpen elismerte a Moszkva környéki népi ellenállók tetteit: több mint 400 partizán kapott különféle kitüntetések, ötven pedig a Szovjetunió Hőse címet kapták meg.

A szovjet partizánok tevékenységének hatásszerűsége kénytelen volt elismerni a hitleri propagandagépezet is. Idézet a Frankfurter Zeitung 1942. május 24-i számából: „Csak az tudja megítélni, milyen nehézségekkel kell megbirkóznuk a hátszágban tartózkodó egységeknek, aki átélte a telet Keleten. Az otthoniaknak fogalmuk sincs arról a számunkra oly szokatlan harcmodorról. Az ellenség úgy csap le, mint a villám, aztán nyomban eltűnik, támad, elvágja a közlekedési vonalakat, felrobbantja a vasúti pályákat. Ismer minden ösvényt. Csak aki kipróbálta már ezt a kétfrontos háborút, az tudja megítélni, mit éltek át csapataink ezen a télen.”

Ekesszólo beismerés.
Ljubov Aliszova

NAPI KISLEXIKON

a másodfokú ügyintézésről

Mint szó volt róla, a város elsőfokú államigazgatási szervei a kerületi hivatalok.

● Lakásügy és bölcsődék?

A tanács kerületi hivatalain kívül elsőfokú jogkörrel intézi a lakás-, a helyiséggazdálkodási hatósági, az ingatlankezelési és a rak-tárgyalkodási ügyeket a Lakás- és Helyiség-gazdálkodási Hivatal, valamint önálló szervezettel végzi a bölcsődék gazdálkodásával kapcsolatos feladatokat is.

● Másodfok?

A másodfokú államigazgatási szervek általában a városi szakigazgatási szervek, melyek feladatait egyrészt a tanács szabja meg, másrészt hatáskörét a végrehajtó bizottság ruházza át rájuk. Szeged megyei városi tanács vb szakigazgatási szervei: pénzügyi, terv-, munkaügyi, igazgatási, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági és élelmiszerügyi, építési és közlekedési, művelődésügyi, egészségügyi osztály, a titkárság szervezési osztálya és a személyzeti osztály.

● Panaszjog?

Ha a panasszal meg-támadott határozatot a városi tanács szakigazgatási szerve hozta, a panasz elbírálása a városi tanács végrehajtó bizottsága titkárnak feladata. Ez érvényes szabálysértési ügyekben is az igazgatási és pénzügyi osztály határozata vagy intézkedése elleni panaszok, közérdekű bejelentések vagy javaslatok intézésekor.

● Elengedés méltányosságból?

A szabálysértés miatt kiszabott pénzbírság, valamint az elkövetés alá eső dolog értékének megfelelő összeg végrehajtását méltányosságból részben vagy teljesen mellőzheti, az elkövetett dolgot pedig visszaadhatja a tanács vb titkára, ha az ügyben a tanács szabálysértési hatóság járt el.

GALGÓCZI ERSZÉBET

POK-HÁLÓ

24.

— Nem tudom, Igyekszem.
— Olyan sovány vagy már, mint a gebe. Meg lehet számolni a bordádat.
— Ez a hét még nehéz lesz — mondja Géza szórakozottan —, aztán egy kicsit fellélegezhetünk. — Rajtakapottan rámosolyog az asszonyra, de Anna nem viszonozza a mosolyát. Ez egy pillanatra feltűnik Gézának, aztán nem törődik vele. Öltözködni kezd.

Ejszaka van. Géza a tévészroda udvarán le-
állítja a motort, körülnéz, nem látja-e véletlenül valakit, s elindul a bölcsőde felé.

Óvatosan kopog az egyik ablakon. Odabent nem gyullad fény, de kinyílik egy ajtó, s a hálószerű Zsuzsa beengedi Gézát.

Géza nem viszonozza a lány ölelését, áll az ajtóban.

— Mindent elrontottál, Zsuzsa. Nem lett volna szabad kijönnöd a faluba.

A lány arcáról eltűnik a mosoly.

— Nem jöhetek többet hozzád — mondja Géza komoran. — Nekem itthon minden lépésemre vigyázni kell.

Dermedt csend után mondja a lány:

— De hát... te is szóltál... Azt mondták:

a te kedvedért intézik el.

— Becsaptak — mondja Géza utálattal. — Csúlétknek akartak felhasználni. Gondolták: jó támadási felület leszel nekem.

A lány nem tud mit mondani.

— Nem érte? Nem ismered a falut, Zsuzsa. Egy házasságtörő férfit... családapát kivet magából és a közösség. Nem kell nekik... elnöknek pláne nem.

— Nem szeretsz? — kérdezi reménykedve a lány.

— De szeretlek. De nem hagyom el a feleségemet.

— Miért?

Géza majdnem gorbomba.

— A kezdet kezdetén megmondtam: ha férjhez akarsz menni, ne velem kezdj!

— Jókora mondtad meg! Amikor már szerettelek!

Tehetetlenül hallgatnak.

Zsuzsa halálrávált arccal néz a férfira.

— Most mi lesz?

Géza elindul az ajtó felé — aztán mégsem bír így elmenni, visszahoz, s a karjaiba kapja a lányt.

A halastónál a halászok már kint vannak a vízen. A teherautó is itt áll, a sofőr végig-nyúlva az ülésen, alszik. A kunyhó előtt, a fülesek és a mázsa szomszédságában, két öregember üldögél: Andris bácsi, a csősz, és az öreg Koller, akit kihozott magával. Pipáznak, s kukoricát morzsolnak a zsebükbe.

Feltűnik egy motorkerékpár, s ketten szállnak le róla. Selyem Zsiga és Pigniczki. Oda-mennek az öregekhez.

— Jó reggelt.

— Jó reggelt — köszönnek csodálkozva az öregek. Hogy kerül ide Selyem Zsiga?

— Mától kezdve Pigniczki a brigádvezető — mondja Zsiga.

(Folytatjuk.)